

Pełno(s)prawni w pracy

Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

Warszawa, 01 grudnia 2022 roku

Barbara Tyc-Panek

Jestem doświadczonym menadżerem chcącym dzielić się swoją wiedzą praktyczną, nie tylko z zakresu odpowiedzialności za rozwój biznesu, ale również współodpowiedzialności za wspieranie inkluzywności osób z niepełnosprawnościami.

Przykładowe projekty w obszarze aktywizacji społecznej i zatrudnieniu OzN, w których brałam udział:

- Projekt tłumaczeń on-line języka migowego
- Projekt Związku Banków Polskich nt. Dobrych praktyk obsługi osób z niepełnosprawnością przez banki
- Wsparcie zatrudnienia OzN (np. zatrudnienie osób głuchych w ENERIS)

4,7 mln osób

12,2% ludności kraju

Co 8 człowiek mijany na ulicy

Czym jest niepełnosprawność?

Ograniczenia w pełnieniu ról społecznych wynikające z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczające lub uniemożliwiające pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami

Każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub zakresie uznawanym za typowe dla człowieka

Utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym

*Jakie kwalifikacje należy posiadać
By niepełnosprawnym mogli cię nazwać
Pełnosprawnym cię nazwą jeśli masz zdrowe ciało
Czy to nie za mało*

*Można mieć dłonie sprawnie jak u chirurga
I do nikogo ich nie wyciągać
Można do każdego wyciągać dłoń
Nie umiejąc szklanki wody utrzymać nią
Można mieć zdrowe obie nogi
I nie wychodzić poza własne progi
A można z trudem poruszać nogą
I wciąż podążać w stronę kogoś
Można dostrzegać i cieszyć się tym co jest piękne
Mając za ciemną zasłoną oczy Zamknięte
Można mieć wzrok dobry jak sokół
I nie widzieć niczego wokół*

*Trudne zadania można rozwiązywać
I mądrym człowiekiem siebie nazywać
Można nie wiedzieć w jakim żyje się wieku
A cały czas myśleć o drugim człowieku
Można być pięknym i przed ludźmi uciekać
Można też twarz mieć skrzywioną lecz wciąż do innych
się uśmiechać
Można nie widzieć nie chodzić nie mówić
A być sprawniejszym od tak zwanych zdrowych ludzi
Można mieć sztuczne serce
Ale przed sobą nieść je na ręce*

*Można być książkowym przykładem zdrowia
Nie rozumiejąc co pod pojęciem człowiek się chowa
I w znaczeniu poprawnym
Co to znaczy być niepełnosprawnym
Można mieć ciało kalekie
A być pełnosprawnym człowiekiem*

Rodzaje niepełnosprawności:

- fizyczna / intelektualna (ruchowa, intelektualna, psychospołeczna, sensoryczna)
- Widoczna / niewidoczna

Stopień niepełnosprawności:

- Osoby samodzielne lub wymagające wsparcia

Zróżnicowane pod względem przyczyny

KAŻDY CZŁOWIEK MOŻE DOŚWIADCZYĆ POGORSZENIA STANU ZDROWIA I STAĆ SIĘ OSOBĄ NIEPEŁNOSPRAWNĄ

Wojciech Maj

Niezależny specjalista w dziedzinie technologii dla niewidomych. Absolwent Filologii Angielskiej Uniwersytetu Śląskiego, Tłumacz Przysięgły Języka Angielskiego.

Współautor Międzynarodowych programów rehabilitacyjno-szkoleniowych, docenionych i promowanych przez europejskie i amerykańskie instytucje rehabilitacyjne.

Współpracuje z wieloma uczelniami w Polsce i za granicą, a także ze szkołami dla osób niewidomych i słabowidzących oraz zagranicznymi organizacjami działającymi na rzecz niewidomych.

Dzięki współpracy z firmami z całego świata produkującymi rozwiązania wspomagające osób niewidomych i słabowidzących, od wielu lat lokalizuje i wprowadza na polski rynek rozwiązania i technologie wspomagające tę grupę odbiorców.

Poprzez poradnictwo i doradztwo w zakresie doboru najlepszych rozwiązań technologicznych, pomaga osobom niewidomym i słabowidzącym powracać do sprawnego funkcjonowania w życiu codziennym i zawodowym.

Poeta, muzyk, wykonawca.

Przełamywanie stereotypów, otwartość i tolerancja

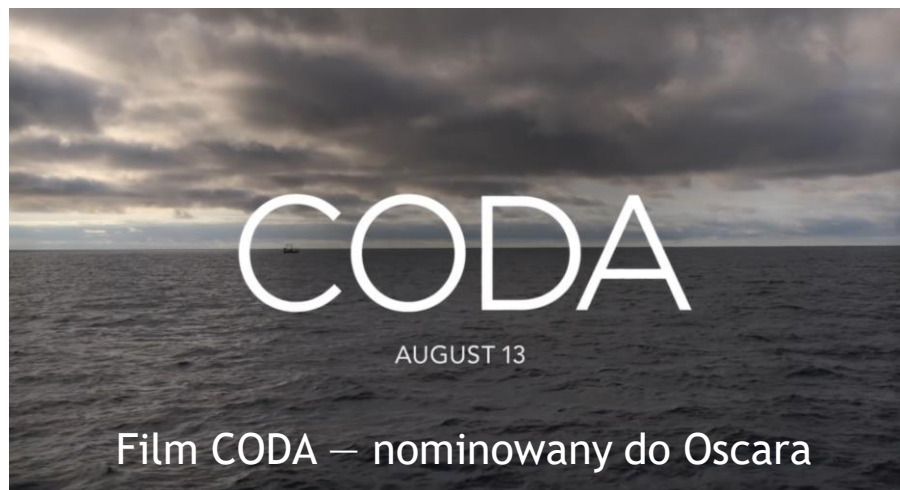
Głuchy, to nie znaczy niemy

~~Głuchoniemy~~

Głuchy przez duże G

Niestyszący
Słabostyszący
Niedostyszący

Nazewnictwo ma znaczenie

<https://www.youtube.com/watch?v=0pmfrE1YL4I>

- Pierwszym językiem jest język migowy
- Język polski jest językiem obcym
- Przynależność do Głuchych jest naturalna podobnie jak dla wielu osób tożsamość narodowa
- Niedosłuch czy głuchota to element tożsamości, a nie niepełnosprawność
- Mowa foniczna jest bardzo słaba lub jej całkowicie brak

Głusi to grupa, która posiada:

- Własny język
- Odrębny system komunikacji — język migowy
- Swoją historię (historia walki z dyskryminacją i zależnością od słyszących)
- Własny system znaczeń
- Własny system norm i wartości
- Własny system zachowań (savoir-vivre)
- Odrzuca doktrynę według, której osoba głucha powinna uczyć się mówić

**Język wizualno-
przestrzenny**

Mowa ciała

Mimika

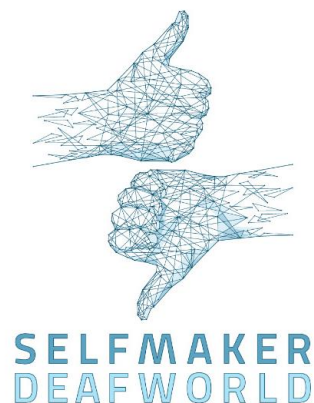
Miss & Mister Deaf czyli wybory Miss i Mistera Świata Głuchych

- 2016 – Polka Miss Świata Głuchych
- 2017 – polski lekkoatleta Mister Świata Głuchych
- 2022 – Tajlandia, Polskę reprezentuje Iwona Cichosz

- **Grzegorz Płonka - Beethoven z Murzasichle**

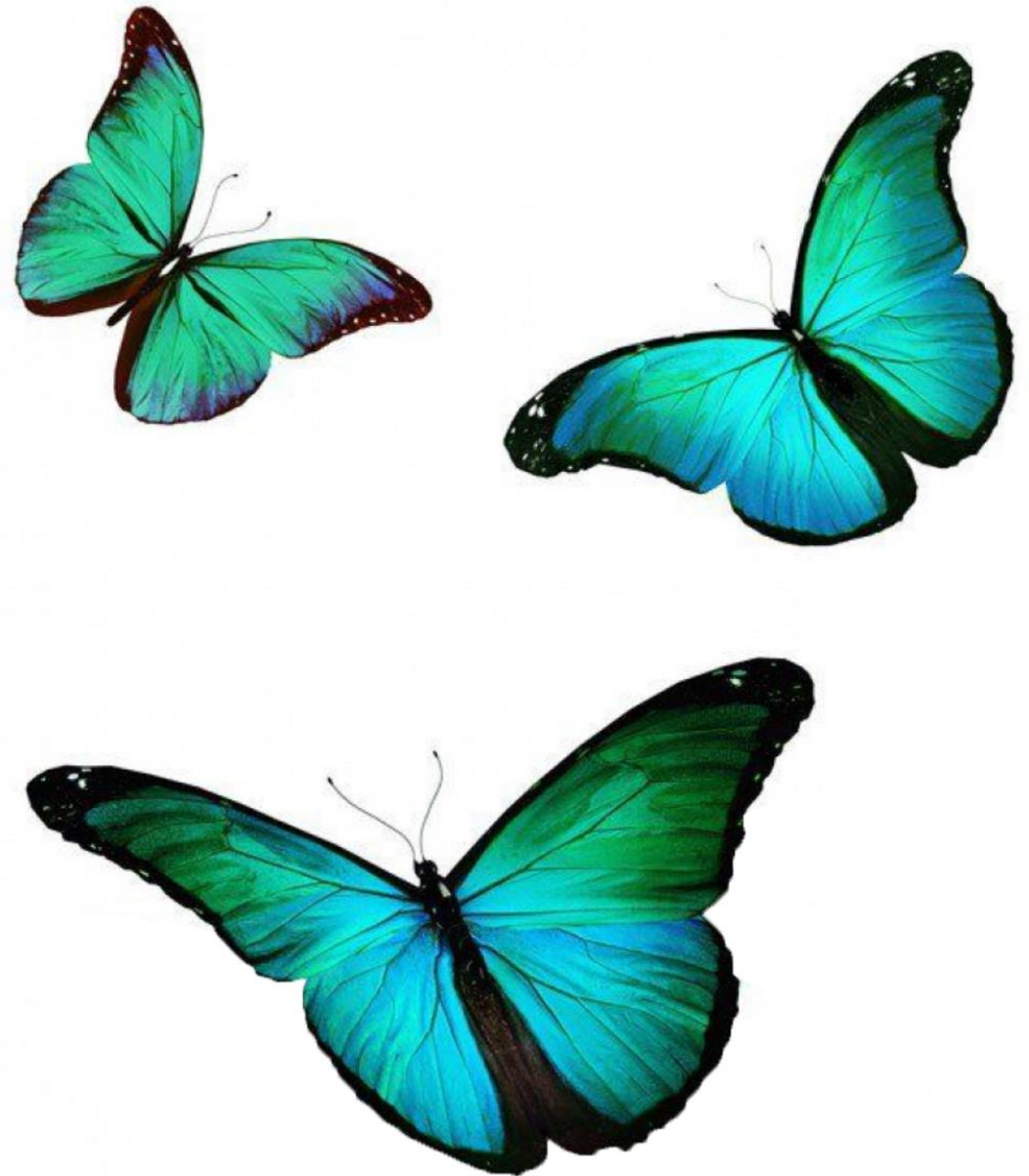
<https://rozrywka.wprost.pl/filmy/10644235/sonata-kim-jest-grzegorz-plonka-nazywany-beethovenem-z-murzasichla.html>

- **SelfMaker Deaf World**

- **Kolor turkusowy** to symbol zaufania, nadziei i wiary w siebie oraz innych ludzi, zarezerwowany wyłącznie dla wspólnoty Głuchych.
- **Motywnik motyla** to międzynarodowy znak Głuchych. Motyle są z natury guche, a barwa i trzepot ich skrzydeł jest porównywany do języka migowego.
- **Święto Głuchych** jest corocznie obchodzone w ostatnią niedzielę września.
- **Międzynarodowy dzień Głuchego Rodzica** jest corocznie obchodzony w ostatnią niedzielę kwietnia

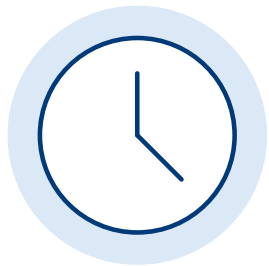

- Osoba niepełnosprawna będzie nieefektywnym pracownikiem
- Niższa wydajność niepełnosprawnego pracownika będzie miała negatywny wpływ na wydajność pozostałych pracowników
- Osoba niepełnosprawna jest gorzej wykształcona i ma mniejsze kwalifikacje
- Niepełnosprawny pracownik będzie przejawiał nadmierną roszczeniowość wobec pracodawcy i współpracowników
- Pracownicy sprawni nie będą potrafili się zachować w stosunku do osoby niepełnosprawnej, a przez to zespół trudniej będzie się integrował

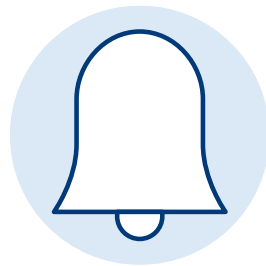

- Ulgowe traktowanie ze względu na niepełnosprawność
- Podkreślanie „inności”
- Obawa przed brakiem integracji i odnalezienia się
- Bariery w miejscu pracy (architektoniczne, komunikacyjne)
- Brak odpowiednio przystosowanego stanowiska pracy
- Strach i obawa przed tym „czy sobie poradzę?”
- Utrudniona komunikacja z pracodawcą oraz współpracownikami (zwłaszcza osoby z wadą wymowy lub niedosłyszające)
- Obawa przed porażką
- Obawa przed odrzuceniem

czas pracy

7 godzinny

**dodatkowa
przerwa**

30 minut

**dodatkowy
urlop**

10 dni
(rehabilitacyjny)

dofinansowanie

PFRON

Dla OzN

- Włączenie społeczne
- Usamodzielnienie
- Edukacja
- Rozwój kompetencji interpersonalnych
- Praca jako forma rehabilitacji a nie tylko korzyści materialnych
- Rozwój emocjonalny, społeczny i poznawczy
- Prowadzenie aktywnego trybu życia

Dla Pracodawcy

- Materialne (zwrot kosztów na przygotowanie stanowiska pracy, dofinansowanie wynagrodzenia, refundacja składek ZUS, ulgi we wpłatach na PFRON, refundacja kosztów szkolenia)
- Lojalny pracownik
- Pracownicy chcący się szkolić i rozwijać w miejscu pracy
- Budowanie świadomości i zmiana kultury organizacyjnej
- Bardzo sprawni w technikach cyfrowych
- Budowanie pozytywnego wizerunku pracodawcy
- Integracja z zespołem

„LODOŁAMACZE” – konkurs dla Pracodawców Wrażliwych Społecznie

Główne czynniki sukcesu w asymilacji i integracji OzN w zakładzie pracy

- 1. Zapytaj**, czy osoba z niepełnosprawnością potrzebuje Twojej pomocy, nie zakładaj niczego góry. Nie wyręczaj osób z niepełnosprawnością w wykonywanych czynnościach bez zapytania ich, czy tego potrzebują lub bez wyraźnej prośby z ich strony.
- 2. Bądź ostrożny** inicjując kontakt fizyczny, uprzedź osobę, której chcesz pomóc, zanim weźmiesz ją za rękę lub zbliżysz się do niej.
- 3. Postaw na bezpośrednią i precyzyjną komunikację**, rozmawiaj z osobami z niepełnosprawnością tak samo jak z każdym innym współpracownikiem, ale szanuj ich prywatność i przestrzeń osobistą. Wózek, na którym porusza się osoba z niepełnosprawnością należy do jej sfery osobistej. Nie powinniśmy go dotykać bez wyraźnej potrzeby.
- 4. Bądź uprzejmy**, staraj się spełniać prośby osób z niepełnosprawnością, które mogą udoskonalić Wasze działania i pracę nad konkretnym zadaniem.
- 5. Pamiętaj o takcie**, także w komunikacji – unikaj przestarzałych określeń (np. kaleka, inwalida), żargonów, eufemizmów (np. sprawny inaczej) lub kolokwializmów związanych z niepełnosprawnościami. Nie obawiaj się jednak używać zwykłych sformułowań - nie jest brakiem taktu np. powiedzenie osobie niewidomej „do widzenia”.
- 6. Nie decyduj** za osoby z niepełnosprawnościami co mogą, a czego nie powinny robić.
- 7. Pamiętaj**, że każda osoba z niepełnosprawnością (w zależności od jej rodzaju) może mieć inne potrzeby, dlatego staraj się być w stosunku do niej elastyczny i otwarty.

Barbara Tyc-Panek

*Doradca Zarządu i Rady Nadzorczej
Koordynator strategicznych projektów
organizacyjnych i rozwojowych*

Grupa ENERIS

kom. +48 506 006 440

e-mail barbara.panek@eneris.pl

CODA – słyszące dzieci niesłyszących rodziców

- Podejmowanie przedsięwzięć i wspieranie osób niosących wszechstronną pomoc rodzicom niesłyszącym, w szczególności rodzicom posiadającym słyszące dzieci. Upowszechnianie wiedzy na temat specyfiki rozwoju dzieci i młodzieży słyszącej, pochodzącej z rodzin niesłyszących oraz na temat unikalnych doświadczeń coda, popularyzowanie wiedzy o ich problemach.
- Stwarzanie niesłyszącym rodzicom, ich słyszącym dzieciom, pedagogom, psychologom i innym specjalistom zajmującym się problematyką coda warunków integracji wzajemnej, wymiany doświadczeń i wzajemnego wspierania.
- Przeciwdziałanie patologiom społecznym – w szczególności w odniesieniu do słyszących dzieci niesłyszących rodziców, np. wykorzystywaniu małych dzieci jako tłumaczy, izolowaniu dzieci od środowiska głuchych lub słyszących.
- Promowanie idei dwukulturowości i dwujęzyczności oraz dialogu międzykulturowego. Wspieranie dialogu pomiędzy społecznością słyszącą i niesłyszącą, zwalczanie błędnych stereotypów oraz przejawów dyskryminacji wobec osób niesłyszących, rodziców coda oraz samych coda.

tel.: 504 052 362, email: ewojdyr@gmail.com

